

Cestovní zpráva ze služební cesty do Bratislavy

Účel cesty: Účast na pracovním zasedání konsorcia projektu „Monasterium“ konaném v Bratislavě ve dnech 9. – 11. června 2008.

Trvání cesty: 9. – 11. června 2008

Zprávu podávají: PhDr. Alena Pazderová, vedoucí 1. oddělení Národního archivu v Praze.

Mgr. Jitka Křečková, odborná archivářka 1. oddělení Národního archivu, správkyňe fondů církevní povahy.

PhDr. Eva Drašarová, CSc.,
ředitelka Národního archivu:

PhDr. Václav Babička,
ředitel Odboru archivní správy a spisové služby MV ČR:

Zpráva ze služební cesty v Bratislavě konané ve dnech 9. – 11.6. 2008

A/ Část technicko-organizační

Dne 9.6. 2008 jsme odjely v 11 hod. 33 min. ze stanice Praha - Holešovice rychlíkem Eurocity Hungaria do stanice Bratislava hl.n., příjezd 15 hod. 42 min. Ubytovány jsme byly v hotelu Družba Univerzity J. A. Komenského. Nocleh hradila rakouská strana, tj. koordinační pracoviště projektu Monasterium, Diecézní archiv St. Pölten, Domplatz 1, A-3100 St. Pölten, Rakousko; cestu, stravné a pojištění uhradil Národní archiv.

V podvečerních hodinách 9.6. se uskutečnily konzultace v rámci přípravy na hlavní zasedání. Zasedání konsorcia projektu Monasterium.net se ve dnech 10. – 11.6. konalo ve slavnostním sále univerzity Komenského, Gondová 2. V jeho rámci se uskutečnila i prohlídka města a odborná exkurze do Slovenského národního archivu, při níž byli účastníci seznámeni s historií archivu, jeho významnými fondy a technickou problematikou budovy a navštívili vybrané depozitáře archivu. Zpáteční cestu jsme nastoupily 11.6. 2008 na hl.n. Bratislava v 16 hod. 15 min. rychlíkem Eurocity Jaroslav Hašek do stanice Praha, hl.n., příjezd 20 hod. 33 min.

B/ Část odborná

Cílem projektu Monasterium.net je vybudování elektronického archivu cenných dokumentů především církevní povahy zemí střední Evropy od středověku do současnosti, veřejně a zdarma přístupného odborné i laické veřejnosti na celém světě na adrese www.monasterium.net.

Na pracovním zasedání projektu ve dnech 10.-11. 6. byli přítomni zástupci všech zúčastněných zemí, tj. Bavorska, Chorvatska, Maďarska, Slovenska, Slovinska, Švýcarska, Itálie a České republiky. Cílem pracovního zasedání účastníků projektu Monasterium.net bylo projednání koordinačních otázek, zpráva o další fázi jeho technického vývoje, zprávy zástupců jednotlivých institucí z účastnických zemí o stavu digitalizace archivních dokumentů a založení spolku ICARus (International Centre for Archival Research).

První den zasedání 10.6. 2008 uvedl odborný garant projektu dr. Thomas Aigner z Diecézního archivu v St. Pölten zprávou o průběhu prací na projektu Monasterium.net

v období od listopadu 2007 do června 2008, přičemž konstatoval, že tento projekt představuje se svými cca 130 000 ks digitalizovaných listin největší virtuální archiv v Evropě. Současně představil i nové účastníky projektu, jimiž jsou: Institut für Orientalistik der Universität Wien, Università degli Studi di Napoli „Federico II di Napoli „, Státní oblastní archiv v Třeboni, Budapest Főváros Levéltára (Archiv hl. m. Budapešti), Arcibiskupství poznaňské, Zentralarchiv des Deutschen Ordens a Stadtarchiv Dornbirn. Účastníci zasedání byli dále seznámeni s výsledky jednání s viceprezidentem italských církevních archivů a s představiteli edičního podniku Regesta Imperii o spolupráci a byli informováni, že od prosince 2007 se Diecézní archiv v St. Pölten podílí na projektu Econtentplus-Projekt ENRICH a zastupuje v něm Monasterium-konsorcium (více [http://enrich.manuscriptorium.com.](http://enrich.manuscriptorium.com)) Závěrem dr. Aigner informoval o mezinárodních partnerských projektech v oblasti digitalizace církevních matrik (Horní Rakousy – Bavorsko, Dolní Rakousy – Česká republika) a oznámil, že projekt Monasterium.net deklaroval svůj zájem o získání finanční podpory z rakouských fondů na podporu vědecké činnosti (Fonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung), a to prostřednictvím projektu NIKE (Netzwerk Initiative Kulturelles Erbe).

Následovaly zprávy zástupců jednotlivých archivů, knihoven a dalších institucí ze zemí účastnících se projektu o stavu projektu a postupu digitalizačních prací v jejich mateřských ústavech a o plánovaných aktivitách.

1/ **Archiv republiky Slovinsko** (Arhiv Republike Slovenije): zdigitalizovány listiny minoritů z Celje, arcibiskupského archivu v Lublani a Kraňského muzea, metadata předána do vídeňské databanky k dalšímu zpracování.

2/ **Národní archiv v Praze**: na podzim 2007 zdigitalizováno 2 500 ks listin fondu Archiv České koruny, k nimž byl pořízen přepis inventáře, který byl předán v květnu 2008 do vídeňské databanky, v níž v současné době probíhá integrace metadat i za využití dosud vydaných textových svazků faksimilové edice AČK, které poskytl Národní archiv darem pro potřeby projektu. V plánu digitalizace listin po r. 1526, Rodinného archivu Metternich a Rodinného archivu toskánských Habsburků.

3/ **Rakouský státní archiv ve Vídni** (Österreichisches Staatsarchiv Wien): probíhá regestování salcburských listin z HHStA Wien, v němž byly počátkem roku naskenovány i dokumenty zvl. formátů (Privilegium minus ajn.), probíhá spolupráce s European Digital Library a je plánována digitalizace listin Friedricha III.(spolupráce s Regesta Imperii).

4/ **Moravský zemský archiv v Brně:** v důsledku stěhování archivu do nové budovy probíhá pouze tvorba metadat, dosud zpracovaná metadata budou online k dispozici od konce června 2008.

5/ **Diecézní archiv ve Veszprému** (Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár): Příprava obrázků a dat středověkých listin pro Veszprém (cca 2000 ks) k vyvěšení v digitální podobě.

6/ **Maďarský státní archiv v Budapešti** (Magyar Országos Levéltár): V dubnu-listopadu 2007 naskenováno cca 15 000 ks listin externí firmou, v r. 2008 se počítá s digitalizací dalších 15 000 – 20 000 ks listin, korekturami v databance a spuštěním on line.

7/ **Hlavní státní archiv v Mnichově** (Bayerisches Hauptstaatsarchiv): „Deutsche Forschungsgemeinschaft“ povolila projekt digitalizace 30 000 ks církevních listin zdejšího archivu od počátku června 2008.

8/ **Klášteřínský archiv v Einsiedeln** (Klosterarchiv Einsiedeln): zdejší listiny zdigitalizovány v únoru 2008, zpracovávají se metadata.

9/ **katedra historie neapolské univerzity** (Università degli Studi di Napoli „Federico II di Napoli, Laboratorio di Storia della Documentazione Napoli): na podzim 2008 plánována digitalizace listinných fondů 2 archivů včetně tvorby metadat, italská webová stránka projektu před dokončením.

10/ **Arcibiskupský archiv v Ostrihomi** (Prímási Levéltár Esztergom): zdigitalizováno již delší dobu cca 2 500 ks listin, probíhá předávání metadat do vídeňské databanky (zatím cca 1000 zápisů).

11/ **Zemský archiv v Salcburku** (Landesarchiv Salzburg): práce na regestech salcburských listin pro HHStA Wien budou letos ukončeny, plánuje se digitalizace cca 2000 ks listin, metadata již k dispozici.

12/ **Špitální archiv v Řezně** (Spitalarchiv Regensburg): v důsledku malého personálního vybavení archivu se práce omezují pouze na tvorbu metadat.

13/ **Státní oblastní archiv v Třeboni:** tvorba metadat pro cca 3000 ks zdejších listin, jejichž digitalizace je plánována.

14/ **Balkánský institut Srbské akademie věd a umění v Bělehradu** (Balkanoški Institut Srpske akademie nauka i umetnosti (SANU): digitalizace ukončena, cca 30% snímků k dispozici projektu Monasterium.net, probíhá jednání s vydavateli edic ve věci digitalizace textů, k dispozici demoverze srbských listin (představena dr. Vujoševićem), řeší se problém kyrylice (jednání se zástupci Unicode).

15/ Slovenský Národný archív v Bratislavě: slovenská verze EditMom byla dokončena začátkem r. 2008, plánována digitalizace fondů kapitulních a klášterních archivů, rodinných archivů a archivů tzv. „důvěryhodných míst“.

Následovaly 2 prezentace:

1/ Dr. Gisela Prochazka-Eisl představila projekt orientálního ústavu vídeňské univerzity (Institut f. Orientalistik) na ediční zpracování osmanských listin s názvem *Projekt der bearbeitung osmanischer Urkunden*. Uvedla, že v klášterních archivech se osmanské listiny nacházejí pouze výjimečně, s výjimkou františkánského kláštera v Budapešti, kde je k dispozici 116 listin v osmansko-tureckém latinském a arabském jazyku z let 1541-1680. V rámci EditMOM budou tyto listiny přepsány latinkou a pořízeny k nim německé překlady. V reakci na prezentaci diskutována možnost přepisu židovských dokumentů: konstatováno, že zatím neproběhla oficiální jednání s příslušnými institucemi, avšak jednalo by se o logické vyústění projektu.

2/ Dr. Adelheid Kraus představila projekt *Bayerische Klosterurkunden in digitaler Archivierung*. Od r. 2007 jsou digitalizovány ve spolupráci s Monasterium.net a od 1.1. 2008 s podporou Deutsche Forschungsgemeinschaft listiny bavorských klášterů, které jsou dávány k internetovému využití. V současné době je naskenováno cca 30 000 z celkového počtu cca 110 000 ks listin. Orientace v metadatech podle vydavatelů, pečitelů a různých repertářů.

Dalším bodem programu bylo **představení nového portálu webové stránky projektu Monasterium.net**. Zjednodušení v oddílu nových zpráv (News), dochází k zestíhnutí vlastní homepage tak, aby vyžadovala co nejmenší administrativní zásahy; stálé informace o projektu k dispozici ve všech jazycích účastnických zemí; aktuální informace o dění v té které zemi k dispozici v jejím jazyce. Webová stránka Monasterium.net bude kliknutím propojitelná s webovou stránkou projektu EU-Projekt ENRICH.

Jako poslední bod programu přednesl Mirko Gontek z univerzity v Kolíně nad Rýnem **zprávu o aktuálním stavu EditMOM** (k tomu viz též www.editmom.uni-koeln.de/.)

Druhý den zasedání 11.6. 2008 se uskutečnila **zakládající valná hromada mezinárodního spolku ICARus (International Centre for Archival Research)**, konstituovaného na základě písemných vyjádření archivů a institucí zemí účastnících se na projektu Monasterium.net. Dr. Aigner přednesl informaci o jeho poslání (koordinace mezinárodní spolupráce mezi archivy, knihovnami a muzeji, podpora archivů při tvorbě

projektů, hledání vhodných partnerů, získávání finančních prostředků, rozvoj standardů a strategií v elektronickém zpracovávání a zveřejňování archivních pramenů), byla diskutována a schválena statuta, zvoleny spolkové orgány (za ČR: v předsednictvu PhDr. Alena Pazderová z Národního archivu v Praze (viceprezident pro ČR), PhDr. Tomáš Černušák z Moravského zemského archivu v Brně (vedení písemné agendy), Mgr. Jitka Křečková z Národního archivu v Praze (kooptována do předsednictva); Ing. Jindra Emmerová z Moravského zemského archivu zvolena do funkce revizora účetnictví) a projednány další nezbytně nutné kroky (projekty, homepage, management atd.).

Následně byl představen „**EU-Projekt „ICARus“**“ na digitalizaci a přístupňování archivních dokumentů a následné kroky při jeho realizaci. Dr. Klaus Behrbohm informoval o dalších možnostech projektu Culture 2000: umožňuje další existenci projektu Monasterium.net a financování digitalizace a tvorby metadat. ICARus jakožto spolek podává svým jménem návrhy svých partnerů, jimiž jsou národní nebo státní archivy zúčastněných zemí a diecézní archiv v St. Pölten, přičemž je možné získávat v případě potřeby i další asociující partnery. Jelikož je ICARus spolkem rovnoprávných partnerů, každý z jeho členů se automaticky stává členem projektu „EU-Projekt „ICARus““. Vzájemná výměna a mobilita pracovníků při realizaci projektu je žádoucí, neboť je důležitou podmínkou projektu Culture 2000. Co se týče archivních fondů, které budou digitalizovány v rámci tohoto projektu, nebylo stanoveno žádné omezení.

Posledním bodem programu bylo příští pracovní zasedání konsorcia projektu Monasterium, které se uskuteční v Moravském zemském archivu v Brně 12. – 13. 11. 2008 a **slavnost u příležitosti zdigitalizování 100 000. listiny**, která uskuteční následně po zasedání konsorcia 13.11. 2008 ve Vídni. Na ní budou prezentovány úspěšné výsledky projektu Monasterium.net za účasti představitelů rakouských ministerstev a institucí, které se podílely na jeho financování, a archivů a institucí, které se jej účastní.

V Praze dne 26.6. 2008

